

Bu da İstanbul'un Çin Seddi

Bizans İmparatorluğu döneminde İstanbul'u Trakya yönünden gelen akınlara karşı korumak için Çatalca ile Silivri arasında inşa edilen ve "Büyük duvar" ismiyle anılan 45 kilometrelik "Anastasios" surlarının günümüzde 22 kilometrelik kısmı varlığını sürdürüyor.

İstanbul 6 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Başkanı olan sanat tarihçisi Hayri Fehmi Yılmaz, İstanbul'un 4. yüzyıldan sonra büyük bir kent haline geldiğini, Roma İmparatorluğunun başkenti olan İstanbul'a özellikle Balkanlar'dan birçok halkın hücum etmeye başladığını anlattı.

Bu nedenle şehri korumak için birçok sur sistemlerinin inşa edildiğini hatırlatan Yılmaz, "5. yüz yılda şehir surlarının inşasından Trakya'nın içlerinde büyük bir duvar inşa edildi" dedi.

Bu duvarın, Karadeniz kıyısı olan Çatalca'nın Karacaköy yakınlarından başladığını, Silivri'nin batısına kadar devam ettiğini ifade eden Yılmaz, şunları anlattı: "Trakya yarımadasına düz bir çizgi çizersek, yaklaşık 45 kilometrelik bir mesafe. Bayağı uzun bir duvar. Türkiye'deki en uzun savunma sistemidir.

Göçebe halkların hareketlerine karşı yerleşiklerin kendilerini korumak için tasarladıkları inşaatların en ilginç örneklerinden biri. Dünya savunma sistemleri arasında çok önemli bir yere sahip. 5. yüzyılın sonu, 6. yüzyılın başlarında inşa edildi ama inşaatı tamamlayan 1. Anastasios'dur. Meşhur imparator, sur inşaatına son şeklini 507-512 yıllarında vermiş. O yüzden onun adıyla anılıyor ama Bizans kaynakları, 'Büyük duvar' diye anmayı tercih etmiş. Çoğunlukla 'Büyük duvar' ismiyle anılır." Surun, yapımının çok uzun yıllar devam ettiğini dile getiren Yılmaz, şunları söyledi: "Yapımında farklı malzemelerin kullanıldığı görülüyor. Başkenti korumak için yapıldığından dolayı büyük önem verildiği anlaşıyor. Bu inşaattan sonra defalarca tamir edilmiş. Surlar, hem depremlerden, hem de düşman saldırılarından zarar gördüğü için defalarca yenilenmiş. Bunların da kitabeleri konulmuş.

Elimizde 11. yüzyıldan kalan bir kitabe var. En son 11. yüzyılda tamir edilmiş.

Sonrasında muhtemelen terk edilmiş. Aslında duvarlar kesme taştan inşa edilmiş.

Bir çeşit kireç taşı. Bu taşlar, yer yer tuğla ile dengelenmiş ama ağırlıklı olarak kesme taştan inşa edilmiş. Bütün bunlar birbirine horasan harcı dediğimiz bir harçla bağlanmış. Tuğla tozu, tuğla kırığı, dere kumu ve kireçle elde edilen bir harç. Doğal bir harç. Duvarın üzerinde bu kadar yoğun bitki örtüsünün bulunmasının bir nedeni de bu. Kireçli toprağı seven bitkiler, bunun üzerinde yaşayabiliyor."

"Surlardaki taşlar yapı malzemesi olarak kullanılmış"

Surun, özellikle kuzey kısmının günümüze ulaştığını vurgulayan Yılmaz, sözlerini şöyle sürdürdü: "Aşağı yukarı 20 kilometrelik bir kısmını orman içinden izlemek mümkün.

Bazı yerlerde 3-4 metre yüksekliğinde duvar net görülebiliyor. Aşağı yukarı 3 metre kalınlığında, duvar kalınlığı bazı yerlerde 2,5, bazı yerlerde 3,5 metreye ulaşılıyor. Orman içinde kaldığı için fazla takibi

mümkün değil. Ormanın içinde, duvara paralel açılmış yol hatlarında duvarı izlemek mümkün. Surlardaki taşlar terk edildikten sonra vatandaşlar tarafından sökülerek yapı malzemesi olarak kullanılmış. Silivri'ye yakın olan bölgelerdeki duvar kalıntıları, etraftaki inşaatlarda kullanılmış. Kuzeye doğru olan kısmı, orman içinde kaldığı ve yerleşimden uzak olduğu için daha sağlam kalabilmiş. Orta çağlar içinde bu tür şeyler, dünyanın her yerinde çok yaygın. Eski yapının malzemesini alıp, yeni inşaatta kullanabiliyor. Çünkü fonksiyonunu kaybetmiş duvar."

"Yapım mantığı Çin seddi ile aynı"

Yılmaz, duvarın çok fazla kenti koruyamadığını, Balkanlar'dan gelen halkların her zaman İstanbul'a buradan ulaşmayı başardığını belirtti.

Bizans İmparatorluğunun, sadece bu duvar sayesinde Bulgarlar'ın bir saldırısını durdurmayı başardığını ifade eden Yılmaz, "Onun dışında Avarlar, Hunlar, Bulgarlar her zaman İstanbul'a ulaşmayı başarmış. Yapım mantığı Çin seddi ile aynı. Göçebe halklara karşı, yerleşik şehri, yerleşik dünyayı korumak için inşa edilen duvarlardan biri. Çin seddi çok büyük ve olağanüstü. Çin'in bütün kuzey bölgesini içine alıyor ama o da parçalar halinde birçok duvardan oluşuyor.

Roma dünyası da 2. yüzyıldan itibaren bu tür duvarlar inşa etmiş. İngiltere'de Hadrian duvarı var. Çok meşhur. Romanya'da da böyle bir duvar var. Anastasios, bugüne ulaşan en iyi durumdaki duvarlardan biridir" şeklinde konuştu.

"Turizm açısından değerlendirilmiyor"

İstanbul Büyükşehir Belediyesinin sorun korunması için bir planlama çalışması yaptığını kaydeden Yılmaz, şunları anlattı: "Şu anda uygulamada bir şey yok. Daha çok tespit ve korumaya yönelik bir planlama çalışması yapıldı. Öncelikle güzergahları tespit edildi. Bu çok önemli bir çalışma. Umarım, devamı gelir. Turizm açısından maalesef değerlendirilmiyor.

Çünkü görülebilir kısmı çok az. Ancak az bir gayretle, orman içinde kalan kısmının temizlenmesi, duvarın temizlenmesi, belli noktalarda duvarın ziyaret edilebilir hale getirilmesi, özellikle sorun kuzey kısmı için çok faydalı olacaktır. Turizm açısından, bir günlük gezi güzergahı yaratılabilir. Surların korunması biraz zor. Ormanın içinde kalan kısmı fazla. Yakın yerleşim alanı olmadığı için maalesef duvar pek parlak durumda değil. Kültür varlığı olarak tescillendi. Kültür varlığı olarak kabul edildi." -"Defineciler tarafından tahrip ediliyor"- Surun bazı yerlerinde birtakım define çukurlarının bulunduğunu, her geçen gün bu çukurların çoğaldığını vurgulayan Yılmaz, şöyle konuştu: "Turizm amaçlı kullanılırsa hem yöre halkı için, hem de bitişindeki dev kent İstanbul için önemli bir turizm merkezi olabilir. Böyle bir imkan varken, defineciler tarafından tahrip ediliyor. Bu üzücü bir durum. Buraları görmek isteyen turistler var ama herhangi bir güzergah olmadığı, bir bilgilendirme tabelası olmadığı için insanlar gelemiyor. Restorasyondan çok orman içinde bir temizlik çalışması gerekiyor. Dünyanın başka yerlerindeki duvarlar çok ilgi çekiyor ve ziyaret ediliyor. Burası da hiç şüphesiz ziyaret edilecektir.

Öncelikle İstanbullular'ın, sonra da yabancıların dikkatini çekecek bir duvar.

Çünkü hem İstanbul tarihi, hem de dünya tarihiyle yakından bağlantılı bir duvar." Surun başlangıcında bir kilise kalıntısının bulunduğunu, duvar hattı boyunca küçük ibadethaneler, askerlerin barınacağı birtakım birimlerin inşa edildiğini belirten Yılmaz, bu yapıların kalıntılarının da görülebildiğini, kilisenin maalesef tahrip edildiğini ve çökmüş durumda olduğunu aktardı.

Bu surlarla ilgili ilk araştırmaların, Balkan Savaşları sırasında Osmanlı Devletinin bu bölgeye doğru çekilmesiyle başladığını ifade eden Yılmaz, ilk ciddi araştırmayı Ayasofya Müzesi Müdürlerinden Feridun

Dirimtekin'in yaptığını ve duvarın ilk fotoğraflarını yayımladığını, daha sonra birçok yabancı araştırmacının çalışmalar yaptığını kaydetti.

Yılmaz, "Büyük duvar" ile ilgili bir rapor hazırladıklarını, bu raporu Çatalca Belediyesine verdiklerini sözlerini ekledi.